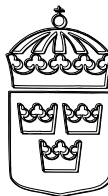

Kommittédirektiv

Nya regler om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Dir.
2014:140

Beslut vid regeringssammanträde den 30 oktober 2014

Sammanfattning

En särskild utredare ska lämna förslag till de lagändringar som kommer att krävas i svensk rätt för att genomföra det åtagande som följer av det pågående arbetet inom EU med anledning av Europeiska kommissionens förslag (KOM [2013] 45) till Europaparlamentets och rådets direktiv om förhindrande av att det finansiella systemet används för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Utredaren ska också lämna förslag till de ändringar i svensk lagstiftning som kommer att behövas för att komplettera de regler som följer av det pågående arbetet med anledning av kommissionens förslag (KOM [2013] 44) till Europaparlamentets och rådets förordning om uppgifter som ska åtfölja överföringar av medel.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2015.

Bakgrund

Internationellt arbete

Penningtvätt och finansiering av terrorism är internationella problem som utgör hot mot det finansiella systemets stabilitet och trovärdighet samt i förlängningen samhällsekonomin i stort. Förtroendet för det finansiella systemet kan snabbt skadas om dess institutioner förknippas med illegala tillgångar och penningtvätt, vilket i sin tur hotar den finansiella stabiliteten. Utnyttjandet av det finansiella systemet begränsas inte bara till penningtvätt utan gäller även finansiering av terrorism. Länder måste därför på nationell nivå och i samarbete med varandra vidta verkningsfulla förebyggande åtgärder och genomföra lagstiftning för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism.

Sverige är sedan 1990 medlem i Financial Action Task Force (Fatf). Fatf är ett mellanstatligt organ som tar fram internationella standarder för bekämpning av penningtvätt, finansiering av terrorism och finansiering av spridning av massförstörelsevapen. Standarderna ska genomföras av varje medlemsstat. Standarderna omfattar både rekommendationer och tolkningsnoter. Fatf tar även fram vägledningsdokument till stöd för införandet och tillämpningen av standarderna. Rekommendationerna har reviderats flera gånger, senast i februari 2012.

Inom EU genomförs flera av standarderna genom ett EU-direktiv. En av dem genomförs genom en EU-förordning.

I februari 2013 presenterade Europeiska kommissionen dels förslag till ett reviderat, fjärde, penningtvättsdirektiv (KOM [2013] 45 Europaparlamentets och rådets direktiv om förhindrande av att det finansiella systemet används för penningtvätt och finansiering av terrorism), dels förslag till förordning om överföringar av medel (KOM [2013] 44 förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om uppgifter som ska åtfölja överföringar av medel). Förslagen syftar framför allt till att anpassa det europeiska regelverket till de reviderade internationella standarderna.

Gällande svensk reglering

Till grund för det nuvarande svenska regelverket om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ligger det tredje penningtvättsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG av den 26 oktober 2005 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt och finansiering av terrorism) och kommissionens direktiv 2006/70/EG av den 1 augusti 2006 om tillämpningsföreskrifter för Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG med avseende på definitionen av ”person i politiskt utsatt ställning”, samt tekniska kriterier för att kunna tillämpa lägre krav på kundkontroll och göra undantag på grund av finansiell verksamhet som drivs tillfälligt eller i mycket begränsad omfattning. Dessutom följer vissa bestämmelser av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1781/2006 om information om betalaren som skall åtfölja överföringar av medel. Bestämmelser som kompletterar förordningen finns i lagen (2008:99) om tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1781/2006 om information om betalaren som skall åtfölja överföringar av medel.

Det tredje penningtvättsdirektivet och direktiv 2006/70/EG har genomförts i svensk rätt huvudsakligen genom lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (kallad penningtvättslagen, se prop. 2008/09:70). Riksdagen har bemyndigat regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter. Regeringens föreskrifter finns i förordningen (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Finansinspektionen, Lotteriinspektionen, Fastighetsmäklarinspektionen samt länsstyrelserna i Stockholms, Västra Götalands och Skåne län har med stöd av bemyndiganden i förordningen meddelat föreskrifter inom respektive myndighets tillsynsområde.

Inom Finansdepartementet har en promemoria tagits fram med lagförslag som syftar till att införa vissa av de internationella standarderna i penningtvättslagen (dnr Fi2014/2420). Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 maj 2015.

Förslaget till direktiv

Förslaget till direktiv är en anpassning av regelverket till de reviderade internationella standarderna. Anpassningen innebär bl.a. att det riskbaserade förhållningssättet lyfts fram i direktivet. Såväl medlemsstaterna som enskilda ska identifiera och bedöma sina risker för penningtvätt och finansiering av terrorism och agera utifrån dessa. Det riskbaserade förhållningssättet får betydelse bl.a. för de centrala reglerna om åtgärder för att uppnå kundkännedom. Det nu gällande tredje penningtvättsdirektivet ger en möjlighet att i vissa angivna situationer tillämpa lägre krav på att uppnå kundkännedom. Enligt det nya förslaget till direktiv får åtgärder för förenklad kundkontroll tillämpas endast om det har konstaterats att riskerna är lägre på ett visst område. Vissa angivna faktorer ska dock alltid beaktas vid riskbedömningen.

På en del områden går direktivet längre än de internationella standarderna. Det gäller särskilt beträffande tillgång till uppgifter om verklig huvudman och reglerna om sanktioner. Direktivet har också ett vidare tillämpningsområde än vad som följer av de internationella standarderna och omfattar utöver kasinon även andra tillhandahållare av speltjänster.

De europeiska tillsynsmyndigheterna Eba, Eiopa och Esma ges flera uppgifter, bl.a. att utfärda riktlinjer när det gäller riskfaktorer att beakta i situationer där reglerna om förenklad kundkännedom är tillämpliga.

Direktivet är ett s.k. minimidirektiv och det står därför medlemsstaterna fritt att införa eller behålla mer långtgående krav än de som följer av direktivet.

Förslaget till förordning

Liksom förslaget till direktiv innebär förslaget till förordning om överföringar av medel en anpassning av den befintliga lagstiftningen till de reviderade internationella standarder som tagits fram inom Fatf. Förordningen genomför Fatf:s rekommendation 16 (tidigare specialrekommendation VII). Bestämmelserna i förordningen syftar till att göra det möjligt att spåra betalningar i syfte att förebygga, upptäcka och utreda

penningtvätt och finansiering av terrorism i samband med överföringar av medel. Såväl betalarens som betalningsmottagarens betaltjänstleverantör åläggs därför vissa skyldigheter när det gäller den information om betalare och mottagare som ska åtfölja överföringar av medel.

Förordningen innehåller flera bestämmelser där medlemsstaterna åläggs att vidta åtgärder i nationell rätt. Medlemsstaterna ska bl.a. införa sanktioner för överträdelser av förordningens bestämmelser.

Uppdraget

Det finns behov av att analysera och överväga ett antal frågor med anledning av kommissionens förslag till direktiv och förordning. En särskild utredare bör få i uppdrag att göra detta. Utredaren ska följa de förhandlingar rörande förslagen till direktiv och förordning som pågår inom EU och i sitt förslag utgå från det innehåll som dessa rättsakter får när de har antagits av Europaparlamentet och rådet.

Utredaren ska analysera vilka ändringar av den svenska lagstiftningen som behövs för att anpassa den till de regler som föreslås i direktivet. Direktivet bedöms kräva både ändringar av befintliga regler och införande av nya. Det finns mot den bakgrunden anledning att se över om den nuvarande strukturen i penningtvättslagen är tydlig och ändamålsenlig.

Sverige ska leva upp till de krav som följer av de internationella standarder som tagits fram inom Fatf. Utredaren ska därför, inom ramen för det åtagande som följer av direktivet, ta ställning till om det finns vägande skäl för att i svensk rätt införa regler som går utöver vad som följer av direktivet.

En EU-förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater. Förslaget till förordning innehåller emellertid flera regler som förutsätter att medlemsstaterna kompletterar förordningens regler. Exempelvis åläggs medlemsstaterna att föreskriva vilka sanktioner som ska tillämpas vid överträdelse av förordningens regler. Förordningen innebär också att nuvarande regler behöver ändras för att anpassas till den nya förordningen. Det finns således ett

behov av att analysera och överväga vilka ändringar som krävs i svensk rätt med anledning av kommissionens förslag till en ny förordning.

För samtliga förslag som lämnas gäller att förslagets konsekvenser för enskildas integritet och privatliv ska övervägas noga.

Utredaren ska

- analysera direktivet och utarbeta de lagförslag som behövs för att genomföra det,
- bedöma om det utifrån de internationella standarderna finns skäl att införa mer långtgående krav än de som följer av direktivet och, i förekommande fall, lämna nödvändiga lagförslag,
- se över strukturen i penningtvättslagen och, i förekommande fall, lämna nödvändiga lagförslag,
- analysera vilka ändringar av den svenska lagstiftningen som behövs för att anpassa den till de regler som föreslås i förordningen och utarbeta nödvändiga lagförslag, och
- noga överväga förslagets konsekvenser för enskildas integritet och privatliv.

Samråd och redovisning av uppdraget

Utredaren ska i sitt arbete samråda med berörda verksamhetsutövare, myndigheter och organ.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2015. Tidpunkten kan behöva justeras beroende på de pågående förhandlingarna inom EU.

(Finansdepartementet)